

From Nairi

Dec. 2, 1973

ՆԱՅԻՐԻ

Առջնագիծ - Գրքակառու

Հիմնադրվել է 1973 թ. հունիսի 2-ին

Գրքակ. 2 Կիլոգր. 1973

ՄԵՐ ԳԻՐԵՒ ՄԸ
ՊԶՏԻԿ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«ՄԱՐԱԶԻ ԱՌԻԻԾՆԵՐԸ»

գրեց՝ Ա. ՉԼԻԿԻԱՆԻ

Փրոֆ. Սթենի Բոր

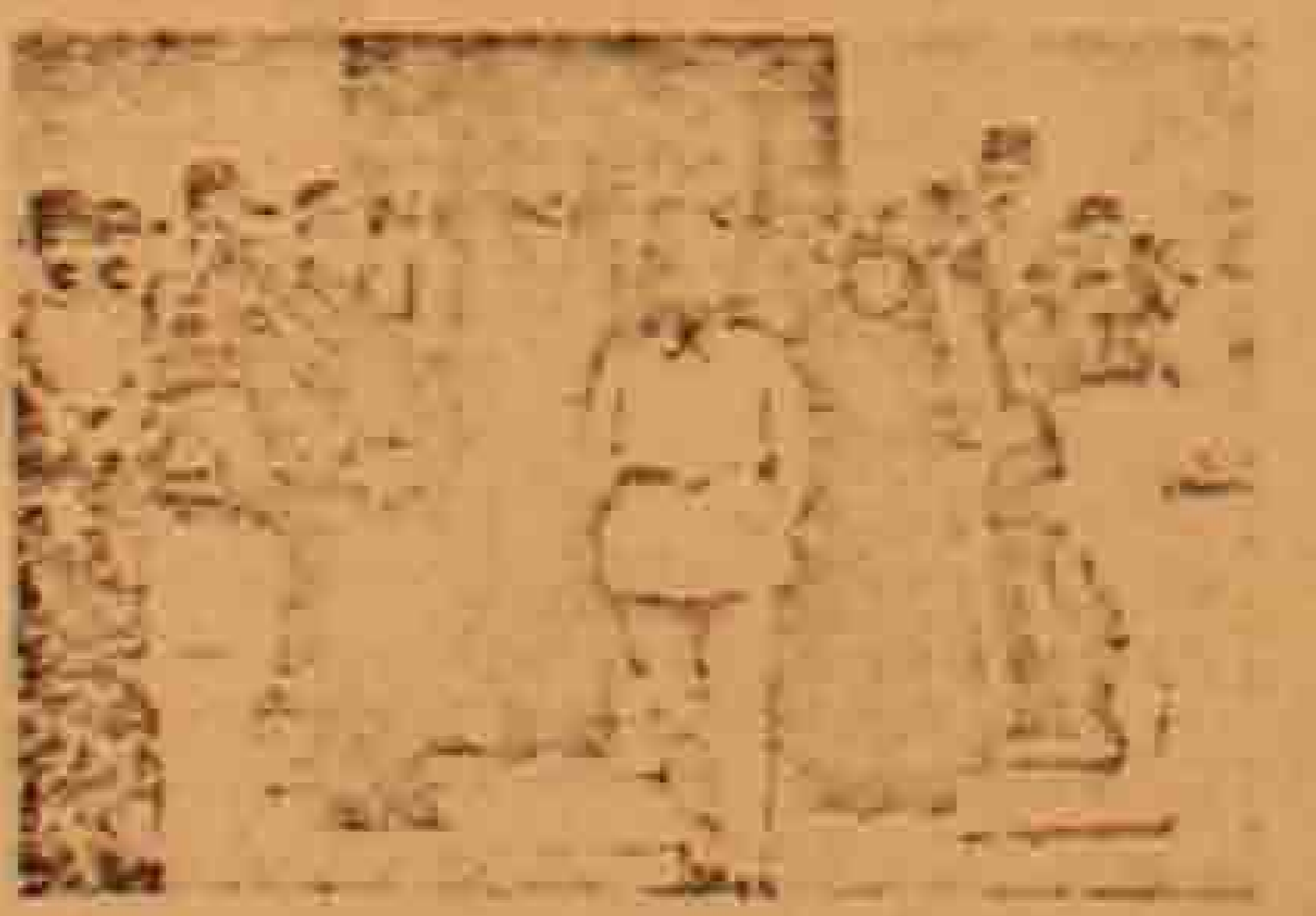
Փրոֆ. Սթենի Բորը Պենսիլվանիայի համալսարանի Գեոլոգիայի և Գրանցաբանության ինստիտուտի պրոֆեսոր էր, իսկ նա չորս տարի ընդհատված լինելով իր անհատական կյանքից, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Փրոֆեսորը կր լավագույն պարգևներ ստացել էր իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Պենսիլվանիայի համալսարանի թղթաբանության դոկտոր էր Սթենի Բորը, իսկ նա չորս տարի ընդհատված լինելով իր անհատական կյանքից, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

1966-ի սեպտեմբերին Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Չիլիի Գուապուա Անտարտիկայի արշավանի անդամ Սթենի Բորը և իր ընկերակիցները հիմնականում իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Մեկ պատմություն պատմություններից է: Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Գրքակառուի թղթաբանության դոկտոր էր Սթենի Բորը, իսկ նա չորս տարի ընդհատված լինելով իր անհատական կյանքից, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Մեկ թղթաբանության դոկտոր էր Սթենի Բորը, իսկ նա չորս տարի ընդհատված լինելով իր անհատական կյանքից, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Փրոֆ. Բորը պատմություններից է: Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Գրքակառուի թղթաբանության դոկտոր էր Սթենի Բորը, իսկ նա չորս տարի ընդհատված լինելով իր անհատական կյանքից, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Փրոֆ. Բորը պատմություններից է: Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Մեկ կամ երկու տարի էր Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Արևմտահայկական վերաբերման, անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Փրոֆ. Բորը պատմություններից է: Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Փրոֆ. Բորը պատմություններից է: Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

Սթենի Բորը իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով, իր անհատական կյանքից զրկված լինելով...

THE ZORYAN INSTITUTE

THE ARMENIAN REPORTER
November 1, 1973

This is word-for-word
the material published
by SUNY Press as
a brochure about
the book.
AKA

THE LIONS OF MARASH. *Personal Experiences With American Near East Relief, 1919-1922* by Stanley E. Kerr., State University of New York Press, Albany, N.Y. 12210. \$15.00.

The Lions of Marash is an eye-witness account by an American Near East Relief official of the tragic events which resulted in the annihilation of the Armenian population of Marash, in Central Anatolia, following World War I.

On February 10, 1920, the French garrison at Marash withdrew abruptly under cover of darkness, thus abandoning more than twenty thousand Armenians to the Turkish Nationalist forces. The French pullout caused considerable embarrassment in Paris and roused a storm of angry protest in England and the United States, but for the Armenians of Marash, and all of Cilicia, it led to renewed massacre and to final exodus.

American philanthropy administered through Near East Relief, successor organization to the American Committee for Relief in the Near East, saved thousands of starving Armenian women and children from Turkish marauders. Workshops and other rehabilitative establishments built by ACRNE and NER slightly mitigated the bitter disappointments arising from the American refusal to ensure the Armenian people a collective future by accepting a protective mandate over the independent Armenian state that had been sanctioned by the Paris Peace Conference. In Cilicia NER worked among the repatriates for four years and, after the total Armenian exodus in 1922, attempted to assist the refugee throngs to resettle in Syria, Lebanon, Palestine, and other lands of the Middle East.

Among the scores of men and women who responded to the ACRNE call for volunteers in 1919 was Stanley E. Kerr, then an officer in the United States Army Sanitary Corps. First serving at Aleppo in a multiplicity of positions, including clinical biochemist, and photographer, Kerr transferred in the autumn of 1919 to Marash, where he took charge of American relief operations after the French withdrawal. In view of the fact that many Turks regarded the

Americans as collaborators with the French and Armenians, it was at no small risk that Kerr and his courageous colleagues stayed at their posts to help the thousands of Armenians whom the French had deserted. Indeed, the uncertainties of a hostage-like existence did not end until Kerr departed for Beirut with the last caravan of Armenian orphans in 1922.

Now, fifty years after leaving Cilicia, Dr. Kerr presents his account of the happenings of Marash. Although his personal experiences form the basis for narrative, the author has also utilized the studies and memoirs of French officers, and priests, Turkish military historians, and Armenian survivors, particularly prominent Protestant and Catholic spokesmen.

Stanley E. Kerr earned his Ph.D. at the University of Pennsylvania just three years after his separation from the Near East Relief and returned to Beirut in 1925 as chairman of the Department of Biochemistry at the American University. During their four decades in Lebanon Professor Kerr and his wife, Elsa Reckman Kerr, a former teacher at the Marash College for Girls and later at Beirut College for Women and the American University, counseled hundreds of students whose parents had been the refugees from Marash and other Cilician cities. In recognition of his service, the American University conferred the rank of Distinguished Professor on Dr. Kerr and the Lebanese government honored him with the Order of Merit. On their retirement the government again honored Stanley and Elsa Kerr by bestowing on them the Order of Cedars, Chevalier rank.

The Foreword of the book is by the late Bayard Dodge, former President of the American University of Beirut; son of Cleveland H. Dodge, one of the organizers of American Near East Relief.

Richard G. Hovannisian, Professor of Armenian and Near Eastern History at the University of California, Los Angeles is the writer of the introduction.

"The End of Zeitun"

By M. D. B.

The above is the title of a brief chapter, thirty-one of the important book, *The Lions of Marash*, authored by Stanley E. Kerr, and published in 1973 by the State University of New York Press, Albany.

It begins with the words: "Of the eight thousand citizens of Zeitun deported in 1915, only one thousand survived to return when British forces occupied Marash in 1918... They were careful to establish a good relationship with their Turkish neighbors and felt secure under the leadership of Aram Bey Cholakian, one of the famous brothers who had resisted deportation and later fought the Turkish forces at Fundijak.

"The very existence of this small group of independent Armenians 'squeezed the soul' (a Turkish expression), according to Kadi Zade Haji Effendi, one of the Turks who was responsible for organization of the guerrilla bands. He began to insist that first any danger of an uprising by the Zeitunlis be eliminated, whereas all that these brave people desired was to be left alone, in peace with their neighbors.

"The first move was made by the mutasarrif of Marash... On June 18, 1921 he ordered that the Zeitunlis surrender their arms... The Zeitunlis knew from their experiences in 1895 and 1915 that to be disarmed meant annihilation and rejected these proposals..."

The author then explains how seven hundred forty-one Zeitunlis were induced to return to Marash, others refused to surrender to the Turks, and camped in the American Mission compound. Salaheddin Pasha sent liberal quantities of food to them daily until he was transferred from Marash to help fight the Greek armies in Anatolia.

"A few days later Badveli Abraham Hartunian was called to the government house. There he found a new military commander, Kemal Bey, in conference with the mutasarrif.

"The Zeitunlis are not comfortable living out of doors at the college... Hartunian was surprised at their concern..." They were moved into a new building. "The next day gendarmes came to make a census, and a few days later all of the refugees were herded out of Marash on the road to Diarbekir, never to be heard of again. The transfer to the building had been a device for collecting all of the Zeitunlis and for removing them from the protection of the Americans..."

The chapter ends with the following heart-rending words (particularly for one well-acquainted with the facts):

"The community of Zeitun Armenians ceased to exist, and even the name disappeared from the map of Turkey, replaced by Suleymaniyeh."

What a tragic end for a brave, good and proud people!

THE ARMENIAN REPORTER
Editorial of June 20/1974

"The End of Zeitun"

By M. D. B.

The above is the title of a brief chapter, thirty-one of the important book, *The Lions of Marash*, authored by Stanley E. Kerr, and published in 1973 by the State University of New York Press, Albany.

It begins with the words: "Of the eight thousand citizens of Zeitun deported in 1915, only one thousand survived to return when British forces occupied Marash in 1918... They were careful to establish a good relationship with their Turkish neighbors and felt secure under the leadership of Aram Bey Cholakian, one of the famous brothers who had resisted deportation and later fought the Turkish forces at Fundijak.

"The very existence of this small group of independent Armenians 'squeezed the soul' (a Turkish expression), according to Kadi Zade Haji Effendi, one of the Turks who was responsible for organization of the guerrilla bands. He began to insist that first any danger of an uprising by the Zeitunlis be eliminated, whereas all that these brave people desired was to be left alone, in peace with their neighbors.

"The first move was made by the mutasarrif of Marash... On June 18, 1921 he ordered that the Zeitunlis surrender their arms... The Zeitunlis knew from their experiences in 1895 and 1915 that to be disarmed meant annihilation and rejected these proposals..."

The author then explains how seven hundred forty-one Zeitunlis were induced to return to Marash, others refused to surrender to the Turks, and camped in the American Mission compound. Salaheddin Pasha sent liberal quantities of food to them daily until he was transferred from Marash to help fight the Greek armies in Anatolia.

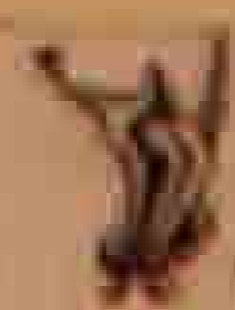
"A few days later Badveli Abraham Hartunian was called to the government house. There he found a new military commander, Kemal Bey, in conference with the mutasarrif.

"The Zeitunlis are not comfortable living out of doors at the college... Hartunian was surprised at their concern..." They were moved into a new building. "The next day gendarmes came to make a census, and a few days later all of the refugees were herded out of Marash on the road to Diarbekir, never to be heard of again. The transfer to the building had been a device for collecting all of the Zeitunlis and for removing them from the protection of the Americans..."

The chapter ends with the following heart-rending words (particularly for one well-acquainted with the facts):

"The community of Zeitun Armenians ceased to exist, and even the name disappeared from the map of Turkey, replaced by Suleymaniyeh."

What a tragic end for a brave, good and proud people!

INTERNATIONAL AFFAIRS

(Quarterly Journal of the Royal Institute of International Affairs, London)
April/1974

Ionian Vision. Greece in Asia Minor 1919-1922. By Michael Llewellyn Smith. London: Allen Lane. 1973. 401 pp. Maps. Illus. Bibliog. Index. £6.00.

The Lions of Marash. Personal Experiences with American Near East Relief, 1919-1922. By Stanley E. Kerr. New York: State University of New York Press. 1973. 318 pp. Illus. Bibliog. Index. \$15.00.

Ionian Vision has a theme worthy of Thucydides. The mirage of a Greater Greece embracing the 'unredeemed' Greeks of Asia Minor; a Greek homeland torn by incurable schism; the doomed Greek expeditionary force cut off and routed in the wastes of Anatolia—the Smyrna disaster was as complete and final as the destruction of the Athenian army and navy at Syracuse. The summing-up is in lapidary terms (p. 311): 'Hellenic Smyrna was dead. Christian Smyrna, one of the great ancient Christian foundations of Asia Minor, was dead. The phoenix to rise from these ashes was a Turkish Izmir, purged of two thousand and more years of history.'

Mr. Llewellyn Smith has produced a fine, temperate and engrossing study of those who saw the Ionian vision, those who distrusted it and those who suffered because of it. He traces the story from the Balkan wars, when Turkey was forced to relinquish its hold on the Christian populations of Europe, through the First World War with its deceptive promise of further territorial gains from a defeated Turkey, to the Greek army's ill-fated attempt, half-sanctioned by the Western Allies, to crush Kemal and resurgent Turkish nationalism. Like many modern historians, he sees it as a scholar's duty to quote his authorities verbatim, so that at times he sacrifices something of the broad narrative sweep which the nature of the subject invites, but he is fortunate in being able to draw on such masters of language as Arnold Toynbee for descriptions of the Anatolian campaign and Ernest Hemingway for eyewitness reporting of the tragic exodus of the Greek refugees. He has tapped many new sources, some of private letters and diaries, some, like the British official papers, only recently available; and thirty pages of 'notes and references' add to the value of the work for the student of the period.

The Lions of Marash is like a powerful microscope focused on just three lines of *Ionian Vision*, on page 120, where we read of 'a serious defeat of French troops in Cilicia by Turkish Nationalist forces and the massacre of some thousands of Armenians in the Marash area'. Professor Kerr, who was working for American Near East Relief in Marash at the time, has most vividly re-created this horrifying episode from his own experiences and the recollections of other participants and survivors. His book lends credibility to the Tolstoyan view of history, that the truth of historical events can only be represented if all the characters involved in them are included; Professor Kerr's characters are mostly of the humble of the earth compared with the politicians and commanders of Mr. Llewellyn Smith.

K. MATTHEWS